

รายงานที่ ๔๗๖/๒๕๖๐ เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีขอให้ตรวจสอบสาเหตุการตายของผู้ต้องหาคดีพิเศษซึ่งตายในระหว่างถูกควบคุมตัว

ผู้ร้อง นาย ช.

ผู้ถูกร้อง เจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ ๑

คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงของกระทรวงยุติธรรม ที่ ๒

แม้ในการตรวจสอบจะไม่สามารถชี้ชัดได้ว่า ผู้ใดเป็นผู้กระทำให้นาย ช. บาดเจ็บหรือตาย อันไม่ตรงกับความเข้าใจของผู้ร้อง แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวนาย ช. ก็ละเลยต่อการดูแลความปลอดภัยให้แก่ นาย ช. ในฐานะเป็นผู้ต้องหาตามที่คู่มือปฏิบัติงานกำหนด อันเป็นการละเลยการกระทำอันส่งผลโดยตรงที่ให้นาย ช. ถึงแก่ความตาย การละเลยการกระทำในครั้งนี้นี้จึงทำให้สิทธิของนาย ช. ถูกกระทบในสาระสำคัญ โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของนาย ช. และมีผลทำให้สิทธิและเสรีภาพของนาย ช. ที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญหมดสิ้นไป การละเลยการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าวจึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) ไปยังกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อดำเนินการ

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๖๘๔/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ขอให้ตรวจสอบกรณีกล่าวอ้างว่า นาย ช. พี่ชายของผู้ร้อง ถูกผู้ถูกร้องที่ ๑ จับกุมและนำตัวไปควบคุมไว้ที่อาคารกรมสอบสวนคดีพิเศษ ชั้น ๖ ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๙ เวลาประมาณ ๐๓.๑๕ นาฬิกา ผู้ร้องได้รับแจ้งทางโทรศัพท์มือถือว่า นาย ช. ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลมงกุฎวัฒนะ และถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา ผลการชันสูตรพลิกศพของแพทย์สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ ระบุสาเหตุการตายว่าเกิดจากเลือดออกในช่องท้อง ตับแตกจากการถูกของแข็งไม่มีคมกระแทก ร่วมกับขาดอากาศหายใจจากการผูกคอ ซึ่งเป็นการตายผิดธรรมชาติ โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อ้างว่านาย ช. ผูกคอตายโดยใช้ถุงเท้าในห้องควบคุมของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้ร้องเห็นเป็นการตายที่ผิดธรรมชาติของการผูกคอตาย น่าจะเป็นการถูกทำร้ายจากผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้อง ได้ขอภาพจากกล้องวงจรปิดจากผู้ถูกร้องที่ ๑ กลับอ้างว่ากล้องวงจรปิดเสีย ไม่มีการบันทึกภาพในช่วงระยะเวลาที่เกิดเหตุ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๙ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้มีหนังสือขอความยินยอมในการตรวจพิสูจน์ศพของนาย ช. ด้วยวิธีเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์และทำภาพสามมิติประกอบ พร้อมทั้งแนบแบบให้ความยินยอม จำนวน ๑ ชุด ให้ผู้ร้องลงนามเนื้อหาของแบบให้ความยินยอมก็ไม่ตรงกับหนังสือขอความยินยอม โดยมีการเพิ่มประโยคว่า “และวิธีการอื่นใด เพื่อให้ปรากฏข้อเท็จจริง” ทำให้ผู้ร้องเกิดความไม่มั่นใจในการตรวจพิสูจน์ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อมาผู้ร้องได้

เข้ารับฟังผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ห้องประชุมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แพทย์ได้แจ้งกับผู้ร้องว่านาย ธ. ตายโดยการผูกคอต ผู้ร้องจึงสอบถามในประเด็นข้อสงสัยแต่แพทย์ก็พยายามที่จะไม่ตอบคำถามและอธิบายเป็นภาษาอังกฤษและภาษาทางการแพทย์ ทำให้ผู้ร้องไม่มีความเข้าใจ นอกจากนี้ แพทย์คนดังกล่าวยังโน้มน้าวให้ผู้ร้องเชื่อว่านาย ธ. ตายจากการผูกคอต เมื่อผู้ร้องไปดูผลการตรวจพิสูจน์ของสถาบันนิติเวชวิทยาโรงพยาบาลตำรวจ ก็พบว่ามียาละลายเลือดเพิ่มเติมปรากฏในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่แตกต่างจากผลการตรวจสอบของผู้ถูกร้องที่ ๒ อย่างเห็นได้ชัด โดยพนักงานสอบสวนได้นำสำนวนการสอบสวนไปยื่นต่อพนักงานอัยการ ซึ่งทำสำนวนระบุว่าผู้ตาย ตายเพราะมีผู้ทำให้ตาย ผู้ร้องเกรงว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ถูกร้องทั้งสอง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีที่ผู้ร้องขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบเหตุและพฤติการณ์การตายของนาย ธ. พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญา เพื่อขอให้ศาลทำการไต่สวนการตาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ เป็นคดีหมายเลขดำ ที่ อช.๔/๒๕๕๙ ขณะตรวจสอบคำร้องนี้ คดียังอยู่ในกระบวนการของศาลอาญาซึ่งประเด็นที่ศาลจะได้พิจารณาและมีคำสั่งตามกฎหมาย อันต้องด้วยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๒ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้วให้คณะกรรมการมีอำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้” คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงไม่อาจใช้อำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาในประเด็นนี้ จึงให้ยุติเรื่อง กรณีปัญหาว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ร้องจากกรณีการตายของนาย ธ. หรือไม่นั้นเห็นว่า กระทรวงยุติธรรมได้แต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องที่เกิดขึ้น จนกระทั่งสามารถระบุได้ว่า นาย ธ. ถึงแก่ความตายจากรอยคดที่คอ แต่ไม่สามารถจะชี้ได้ว่าวัตถุที่รัดคอกคืออะไร และเกิดจากการรัดคอตตัวเองหรือถูกแขวนคอ และเมื่อทำการตรวจสอบเสร็จสิ้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็ได้รายงานต่อกระทรวงยุติธรรม ต่อมา กระทรวงยุติธรรมได้แจ้งให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ร้องในฐานะผู้เสียหาย ตามสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหาย ตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้แล้ว สำหรับกรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า แบบให้ความยินยอมให้ทำการตรวจพิสูจน์ศพของนาย ธ. มีเนื้อหาไม่ตรงกับหนังสือขอความยินยอม และมีความไม่มั่นใจในการตรวจพิสูจน์ของแพทย์ซึ่งเป็นกรรมการในผู้ถูกร้องที่ ๒ นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการตายของนาย ธ. ไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุการตายของนาย ธ. และสรุปผลการตรวจสอบไปตามพยานหลักฐานที่ปรากฏ อันถือเป็นการนำกฎหมายมาบังคับใช้ให้ความเป็นธรรมกับผู้ร้องในฐานะผู้มีส่วนได้เสียที่จะได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามสมควรแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใดที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงให้ยุติเรื่อง

อย่างไรก็ตาม การตายของนาย ช. ในฐานะเป็นผู้ต้องหาของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เมื่อนำรัฐธรรมนูญมาพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิของผู้ต้องหาให้มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ ยังได้รับรองไปถึงสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิดังกล่าวนี้ ย่อมผูกพันกรมสอบสวนคดีพิเศษในการบังคับใช้กฎหมาย โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษและผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มีหน้าที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและบรรดากฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวนาย ช. ด้วย เพื่อให้ นาย ช. มีความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย และได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมตามขอบเขตของสิทธิ ในกระบวนการยุติธรรมของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง แต่กรณีของนาย ช. ข้อเท็จจริงรับฟังได้อย่างชัดเจนว่า นาย ช. ตายระหว่างถูกควบคุมตัวในฐานะเป็นผู้ต้องหาอยู่ที่อาคารกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประกอบกับการตรวจสอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และกระทรวงยุติธรรมสามารถรับฟังได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวนาย ช. มีพฤติการณ์ที่ไม่เคร่งครัดและปล่อยปละละเลยต่อหน้าที่ ในการดูแลนาย ช. ตามที่กำหนดไว้ในคู่มือการปฏิบัติงานเรื่องการควบคุมผู้ต้องหาของส่วนควบคุมผู้ต้องหา และรักษาของกลาง กรมสอบสวนคดีพิเศษ และนำไปสู่การสอบสวนความผิดวินัยของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะการที่กรมสอบสวนคดีพิเศษมอบหมายให้เจ้าหน้าที่รักษา ความปลอดภัยเป็นผู้ทำหน้าที่ในการควบคุมตัวผู้ต้องหา (นาย ช.) การกำหนดให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ เพียงสองคนใน การควบคุมดูแลพื้นที่ และการชำรุดเสียหายของกล้องวงจรปิดที่เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสอดส่อง เหตุการณ์ เป็นต้น จากข้อเท็จจริงและข้อสังเกตดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่า แม้ในการตรวจสอบจะไม่สามารถ ชี้ชัดได้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำให้นาย ช. บาดเจ็บหรือตาย อันไม่ตรงกับความเข้าใจของผู้ร้อง แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวนาย ช. ก็ละเลยต่อการดูแลความปลอดภัยให้แก่ นาย ช. ในฐานะเป็นผู้ต้องหา ตามที่คู่มือปฏิบัติงานกำหนด อันเป็นการละเลยการกระทำอันส่งผลโดยตรงที่ ทำให้นาย ช. ถึงแก่ความตาย การละเลยการกระทำในครั้งนี้ จึงทำให้สิทธิของนาย ช. ถูกกระทบในสาระสำคัญ โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพ ในชีวิตและร่างกาย และสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของนาย ช. และมีผลทำให้สิทธิและเสรีภาพของนาย ช. ที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญหมดสิ้นไป การละเลยการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังกล่าว จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงได้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง ในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) ไปยังกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้เพิ่มมาตรการที่เข้มงวดขึ้นในการควบคุมและดูแลผู้ต้องหาคดีพิเศษ ทั้งในเรื่องของสถานที่ ในการควบคุมที่จะต้องมีความเหมาะสมและให้ความปลอดภัยกับผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ในการควบคุม ที่จะต้องมีความเชี่ยวชาญและทักษะเฉพาะด้านที่เหมาะสม ตลอดจนการมีกฎ ระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติ ที่เคร่งครัด

(๒) ให้เร่งดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องที่เกิดขึ้นตามคำร้องนี้ให้แล้วเสร็จ และเปิดเผย ผลการสอบสวนต่อสาธารณชนโดยเร็ว เพื่อลดข้อเคลือบแคลงและสงสัยของประชาชน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ